

Логінова М. В.,
викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
капітан поліції
Собильський Д. Г.,
курсант
Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ МАЙНА ТА МАЙНОВИХ ПРАВ В ЧИННОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Почнемо з того, що поняття «майно» є одним із наріжних каменів усієї системи приватного права. До його однойменного терміна вдається законодавець, формулюючи ключові положення ЦК України (наприклад: ч. 1 ст. 316 ЦК України та ч. 1 ст. 655 ЦК України) [1].

Зазначимо, що в законодавстві України термін «майно» використано у різних нормативних контекстах.

Відповідно до ст. 190 ЦК України [1] «майном як особливим об'єктом» вважається окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Уперто тримається думка про те, що ця стаття визначає структуру «майна як об'єкта права власності». Це може дати підстави для розширеного тлумачення поняття «майно» і відповідно охоплювати будь-які види майнових прав та обов'язків у коло об'єктів права власності, що врешті може призвести до юридичної помилки.

Аналізуючи зміст складу майна, увагу звертали на два його аспекти: з економічного погляду майно – це сукупність певних економічних благ (речей, а також чужих дій щодо передачі речей, надання послуг, виконання робіт), що перебувають у володінні відповідної особи. З юридичного погляду це не тільки сукупність речей, що належать особі на праві власності (і в силу інших речових прав), і сукупність прав на чужі дії, але також сукупність зобов'язань особи. Тобто з юридичного погляду зміст майна полягає у взаємозв'язку «активу» та «пасиву».

Зауважимо, що закріплюючи в назві Глави 13 поруч із терміном «речі», які відповідно до ст. 177 ЦК України є об'єктами, термін «майно», законодавець вказує на існування «майна» як юридичного явища – самотійного об'єкта, а не тільки як поняття «майно» – перелік об'єктів, що входять у майно [1].

Цивільне законодавство України регулює особисті немайнові та майнові відносини (ч. 1 ст. 1 ЦК України). У ЦК України законодавець відводить ключову роль саме майновим відносинам, особливістю яких є майново-вартісний (економічний) характер. Зауважимо, що на час написання цієї роботи, лише у тексті чинного ЦК України термін «майнові права» вживався у 66 випадках, термін «немайнові права» – 35; «майнових прав» – 65, «немайнових прав» – 12; «майновими правами» – 17, «немайновими правами» – 2 і т. д [1].

Розглядаючи правовідносини як взаємодію суб'єктів з приводу об'єкта, ми розуміємо, що об'єктом майнових відносин є майно. Зі змісту ст. 177 ЦК України «Види об'єктів цивільних прав» проявляється також своєрідне визначення поняття «майно».

Встановлюючи логічний ряд об'єктів цивільного права, зокрема «речі», «гроші», «цінні папери», «інше майно», «майнові права», «результати робіт», «послуги», «результати інтелектуальної, творчої діяльності», «інформація» та «інші матеріальні і нематеріальні блага» у ст. 177 ЦК України, законодавець дедуктивним методом підводить нас до розуміння змістового наповнення понять «майно з речей» та «інше майно» [2, с. 187].

У тексті ЦК України поняття «майнові права» лише в називному відмінку вживається шістдесят сім разів, проте в самому ЦК України ми не побачимо визначення змісту поняття «майнові права». На відміну від «законодавчої скупості», у цивільно-правовій доктрині на основі абз. 2 ст. 190 ЦК України намагаються розвинути тлумачення цивільно-правового явища «майнові права». Водночас за ст. 177 ЦК України «майнові права» є об'єктами цивільних прав.

У вітчизняній літературі акцент зроблено на парадигму «майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин», проте західноєвропейська доктрина будується на парадигмі «речі та права власності на річ». Згадані парадигми суттєво різняться між собою, а їх доктринальне застосування не раз породжує діаметрально протилежні наслідки. На основі парадигми речі та права власності на річ доходимо висновку, що саме завдяки ключовій ролі «права панування» породжується «об'єкт цивільного права» (див.: ст. 177 ЦК України), що є об'єктом у юридичному сенсі, а саме в розумінні ст. 177 ЦК України [1].

Отже, категорію «майнові права» доцільно тлумачити як у широкому, так і у вузькому сенсі. У широкому значенні вона охоплює речові права, зобов'язальні права, майнові права інтелектуальної власності, корпоративні права, а також інші специфічні права (права на провадження діяльності, використання природних ресурсів тощо). У вузькому сенсі термін «майнове право» характеризує абсолютне суб'єктивне цивільне право панування, що стосується майнових цінностей, має грошову оцінку та упорядковує відповідним суб'єктам приналежність згаданих цінностей та здатне бути самостійним об'єктом цивільного обороту, відповідно до ст. 177 ЦК України. Майнові права закладають невидимий зв'язок між (юридичною або фізичною) особою – суб'єктом, з одного боку, та майновою цінністю, з іншого боку.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Фазикош В. Г., Булеца С. Б. Цивільне право України: особлива частина: підручник. Київ: Знання, 2013. 543 с.

Логінова М. В.,

викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
капітан поліції

Ткачова Ю. В.,

курсант
Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УКРАЇНІ

Захист прав споживачів в Україні загалом регулюється Цивільним кодексом України (далі ЦК) книгою п'ятою. Проте в ЦК це все регулюється на загальних підставах та викладається загалом.

Тому з метою більш чіткого регулювання взаємовідносин між споживачами товарів та послуг, виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, встановлюють права споживачів, а також визначають механізм захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів у 12.05.1991 в Україні був прийнятий Закон «Про захист прав споживачів» [1].

Варто детальніше розглянути захист прав споживача в сфері торгівельних відносин.

В цьому законі вказуються всі ключові поняття які регулюють відносини між всіма учасниками процесу купівлі продажу, всі особливості таких відносин та певні нюанси.

Цікавим є те, що ЗУ «Про захист прав споживачів» в якійсь мірі обмежує права споживачів, якщо порівнювати зі статтею ЦК України з такими ж приписами.